

29293, II, B. g. 100

119
1874

Postava in učenec.

Knjižica v poduk staršem in rediteljem
šolskih otrôk terbovlske šolske občine.

Spisal

Janez Irgl,
voditelj šole.

Izdalo in založilo:

Krajno šolsko svetovalstvo v Terbovljah.

I. zvezek.

V Ljubljani 1874.

Natisnila Ign. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg.

ca. 1820-1840

Journal of [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Postava in učenec.

Knjižica v poduk staršem in rediteljem
šolskih otrôk terbovljske šolske občine.

Spisal

Janez Irgl,
voditelj šole.

Izdalo in založilo:

Krajno šolsko svetovalstvo v Terbovljah.

I. zvezek.

V Ljubljani 1874.

Natisnila Ign. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg.

030004329

Namen te knjižice in dobra beseda staršem in rediteljem za šolo odraslih otrok.

Čas in ljudje na svetu veliko spremenijo in predrugačijo; kar je slabega, mora boljšemu prostor prepustiti. To velja posebno tudi za ljudske šole. V kratkih letih se je veliko spremenilo; vse napreduje, tedaj tudi naše ljudske šole stati morajo na podlagi potrebščin, ktere storijo gospodarja ali kmeta zmožnega, da vse panoge svojega gospodarstva prav spozna in vse prav zasukati vé.

Težko pa je človeku se ravnati po tem, česar ne vé ali pa prav ne pozna.

Sprejmite tedaj knjižico, ktera ima namen seznaniti vas s tem, kaj je storiti, česa se deržati, da napredujemo, to je, z naj potrebnejšimi šolskimi postavami in ukazi; vam razjasniti dolžnosti izvira-joče iz četerete zapovedi božje do vaših otrok in rejencev.

V poduk naj bo tistim, kateri mislijo, da je učitelj zdaj brez gospoda, da svojevoljno lahko ravna, da je on tisti, kateri ljudi tožuje, ter soseski nemir dela; kateri mislijo, da tukaj bivajoči tuji ljudje nimajo pravice govoriti o zadevah ljudskih šol.

Sploh naj berejo to knjižico tudi tisti, kateri rednemu obiskovanju šole otrokom radi nasprotujejo,

da kedar jih enega dne kazen zadene, ne bodo rekli: nisem vedel, da je tako.

Saj nam tudi sveta katol. cerkev ni dala zapovedi, da bi jih samo imeli, temveč, da jih spolnujemo, po njih se ravnamo in živimo. Tudi cesarske zapovedi ali postave so za to, da jih spolnujemo in po njih se vêdemo, saj nas tudi te k dobremu napeljujejo, nam kažejo pot do sreče, do blagostanja in časti.

Ne veržite tedaj knjižice pod mizo, ker vam pravi resnico postave in vam našteva dolžnosti do otrôk; tudi ne poslušajte tistih, ki za spoznane dobre naredbe le slabe besede imajo, — saj ôse ja tudi le dobre hruške pikajo, ampak poslužite se po prijateljsko vam v vašo korist podeljene dobre besede.

Pervo, kar vam je sosebno vedeti potreba, je postava od 8. februarja 1869, veljavna za vojvodino Štajersko, ktera govori od šolskega ogledovanja, to je, kdo ima v šoli pravico zapovedovati in kaj se zapoveduje?

Drugo je: „Šolski in učni red“ za ljudske šole, ministerski ukaz od 20. avgusta 1870; v tem je zapopadeno: hoja v šole, — strahovanje v šoli, — dolžnosti učiteljev, — od učenega cilja, ali kaj naj se otrok uči in nauči, — skušnje in spričevala, — učila in samoučila in dekliške šole.

Iz teh postav sem povzel le to, kar vam je posebno vedeti potreba, če pa kdo celo postavo brati želi, naj se oglasi.

Z ozirom na pisanje in izraze pa omenim drugim bolj učenim gospodom, da mi je pred vsem več ležeče na tem, kaj sem pisal, nego kakó.

Terbovlje, 8. septembra 1874.

Pisatelj.

I.

Postava od 8. februarja 1869

veljavna za vojvodino Štajersko o šolskem ogledovanji.

Svitli naš cesar Franc Jožef I. so s privolitvijo deželnega zbora v Gradci ukazali tako:

§ 1. Za vodbo in ogledovanje odgojstva, potem ljudskih šol in šol za odgojevanje učiteljev na Štajerskem se bodo postavili:

- a) v deželnem glavnem mestu Gradci deželno šolsko svetovalstvo kot naj viša deželna oblastnija;
- b) v vsakem šolskem okraji šolsko svetovalstvo;
- c) za vsako šolsko sosesko krajno šolsko svetovalstvo.

§ 2. Skerb, vodstvo in neposredni nadgled verskega uka in bogoslužja za razne sovernike v ljudskih in srednih šolah ostane, ne oviraje državi pripadajoče nadgledne pravice, dotični cerkvi ali verski družbi pripuščen.

Na uk v drugih predmetih v teh šolah nima vpliva nobena cerkev.

1. Krajno šolsko svetovalstvo (Ortsschulrath).

§ 3. Z državnim, deželnim ali občinskim denarjem čisto ali deloma zderžane ljudske šole, h katerim se štejejo vsakdanje in dekliške delavne šole, nadgleduje in vodi krajno šolsko svetovalstvo.

§ 4. Šolska soseska zapopada eno ali več občin ali srenj, katerih prebivalci so všolani, tedaj po postavi dolžni se odkazane šole posluževati.

§ 5. Šolske soseske napravlja in obmejuje deželno šolsko svetovalstvo po nasvetu okrajnega svetovalstva — in po zaslišanji dotičnih občin.

§ 6. Krajno šolsko svetovalstvo je sestavljeno:

- a) iz krajnega šolskega oglednika;
- b) iz učitelja v šolski soseski obstoječe ljudske šole, ali, če ima ta šola več učiteljev, iz voditelja ali prvega učitelja;
- c) iz učitelja za kerščanski nauk;
- d) iz pet udov občinskega zastopa v krajno šolsko svetovalstvo po volitvi sklicanih.

Za ljudsko šolo v Terbovljah obstoji šolsko svetovalstvo za zdaj iz teh le gospodov in gospodarjev:

1. *Matija Plavšak*, šolski ogleda;
2. *Janez Irgl*, šolski voditelj;
3. *Matija Stagoj*, župnik fare Terbovlske;
4. *France Kallan*, župan
5. *Janez Šimonc*, posestnik
6. *Georg vitez Gossleth*
7. *Pongr. Eichelter*, direktor premogokopa
8. *Janez Cajhen*, posestnik

} sveto-
valci.

Predsednik tega sveta je gosp. *Pongr. Eichelter*.

Za ljudsko šolo v Hrastniku so poklicani v šolski svet spet ti le gospodje in gospodarji:

1. *Georg vitez Gossleth*, šolski ogleda;
2. *Karl Valentinič*, šolski voditelj;
3. *Martin Skerbec*, kaplan in učitelj za kerščanski nauk;
4. *Martin Terpotic*, oskerbnik premogokopa;
5. *Martin Spiller*, posestnik
6. *Miha Roš*, „
7. *France Kallan*, župan
8. *Janez Urbajs*, posestnik

} svetovalci.

Predsednik tega sveta je gospod *Georg* vitez *Gossleth*.

Šola na premogokopu na Vodi je dotirana iz braterske kase društva premogokopačev in je pod nadzorstvom gospoda direktorja *Pongr. Eichelterja*.

§ 8. te postave pravi dalje: Voliti se smejo v krajno šolsko svetovalstvo vsi tisti, ki so sposobni, voljeni biti v občinski zastop ene tistih občin, ki so krajnemu šolskemu svetovalstvu odkazane.

Volitve v krajno šolsko svetovalstvo se sme le tisti odreči, ki bi imel pravico se odreči volitve v občinski zastop, ali kdor je zadnjih šest let bil ud krajnega šolskega sveta. Kdor se brez opravičenja brani, stopiti v krajno šolsko svetovalstvo, ali v njem delati, se kaznuje do 100 gold. — Ta denar se porabi za šolske reči.

§ 11. Opravilska doba krajnega šolskega svetovalstva je odločena na šest let. Če med tem časom posamezni udje odpadejo, se mora za ostali čas nova volitev napraviti.

§ 13. Krajno šolsko svetovalstvo mora skrbeti za spolnovanje šolskih postav, kakor tudi ukazov viših šolskih oblastnij in za to, da se tem primerno in prav v kraju šolstva ravna.

Posebne dolžnosti so pa:

1. Učiteljem plačila ustanovljati in odkazovati ter po razmeri veljavnih postav skrbeti, da se ob pravem času pripravijo;
2. oskerbovati krajno šolsko premoženje;
3. skrbeti za pripravo šolsko poslopje in zemljišče in peljati potrebni inventar;
4. šolske bukve in druge pripomočke za uboge učence oskerbeti in skrbeti, da se potrebni učilni pomočki in druge učilne potrebe pripravijo in v dobrem stanu ohranijo;
5. za vse stroške šole letni prevdarek napraviti,

- proti kateremu se vsak deležnik sme pri okrajnem šolskem svetovalstvu v 14. dneh pritožiti;
6. šolske vrednostne papirje (obligacije i. t. d.) shraniti;
 7. okrajnemu šolskemu svetu dajati račun;
 8. letni šolski popis vseh otrôk, kateri so za šolo, napraviti. Postavne kazni tistim nalagati, ki obiskovanje šole zanemarjajo ali ovirajo;
 9. čas za podučevanje z ozirom na predpisano število ur odločiti;
 10. na odločeno podučevanje paziti;
 11. nadgledovati sposobnost osebja učiteljskega nasproti šoli; kakor tudi zadržanje šolarjev zunaj šole;
 12. učitelje podpirati, da se zderži šolski red;
 13. prepire, kateri bi nastali iz šolskih razmer, poravnati;
 14. razjasniti in poročila občinskemu zastopu, kakor tudi predpostavljenim oblastnijam podajati; tudi sme nasvetovati;
 15. predlagati zastran učnega načerta in šolskih bukev, kakor tudi zastran podučnega jezika;
 16. šolsko sosesko zunaj zastopati;
 17. najemati za šolo potrebne služabnike;
 18. stroške za napravo, zadržanje in najém stanovanj, kar jih učiteljskemu osebju gre, in prostorov za občinske šole potrebnih, kakor tudi za kurjavo in svečavo v njih odločiti in priskerbeti.

§ 16. Krajno šolko svetovalstvo se zbere najmanj vsake tri mesece enkrat k redni seji ali posvetovanju. Predsednik pa sme vselej, in če dva ude hočeta, more ude k izredni seji sklicati.

§ 17. Sklepi krajnega šolskega svetovalstva vežejo dotične vŝolane občine. Predsednik jih ima izpeljati, ali če je potreba, se za eksekucijo na politično gosposko obrniti.

§ 18. Pritožbe zoper sklepe in naredbe krajn. šolsk. svetovalstva grejo na okrajni šolski svet. Te pritožbe se morejo pri krajn. šolsk. svetu vložiti, in imajo odložno moč, ako se 14. dneh potem, ko se jim je naznanila odločba, proti kateri se toži, vložijo.

§ 21. Pedagogično stanje šole ogledovati, je krajni šolski ogleda poklican.

2. Okrajno šolsko svetovalstvo (Bezirksschulrath).

§ 23. Višje ogledovanje ljudskih šol ima okrajno šolsko svetovalstvo.

§ 25. To obstoji:

- a) iz predstojnika politične okrajne oblastnije kot predsednika;
- b) iz enega, od deželnega poglavarja imenovanega verskega učitelja ali duhovnika;
- c) iz okrajnega šolskega oglednika ali inšpektorja;
- d) iz zvedenca v učiteljstvu, ktereга zvolijo stanovitno postavljeni učitelji okraja v učiteljskem zboru;
- e) iz pet udov od okrajnega zastopa izvoljenih.

To svetovalstvo ima tedaj devet udov in opravlja svoje delovanje v Laškem trgu.

§ 27. V skerb okrajnega šolskega svetovalstva spada:

1. Koristi šolskega okraja na zunaj zastopati, stanje šolstva v okraji na tanko v razvidnosti deržati, za to skerbeti, da se postavni red v šolstvu sploh in v vsaki šoli posebej spolnuje;
2. skerbeti, da se dane postavbe v zadevah ljudskih šol in ukazi viših šolskih oblastnij razglasijo;
3. vodbo obravnav pri uredenji in razširjenji obstoječih, kakor tudi pri ustanovitvi novih šol; nasvetovanje zastran izšolanja ali všolanja; viši nagled šolskih stavb;

4. pravica višega nagleda države zastran krajnih šolskih zalogov;
5. skerb za šolo in učitelje v viših gospodarskih in policijskih zadevah;
6. razsodba v prvi stopnji o tem, kateri deželni jezik se rabiti mora;
7. raba silnih sredstev za izpeljavo tega, kar so ukazali v postavno odločenih primerljajih;
8. začasna podelitev izpraznjenih služb v šolah;
9. preiskava disciplinarnih pregreškov učiteljskega osebja in drugih šolskih napak;
10. posvetovati nadaljevalno podučevanje učiteljev, napravljati zборе okrajnih učiteljev in paziti na šolske in učiteljske bukvarnice;
11. dajati službenska spričevala učiteljem;
12. ustanovljenje krajnih šolskih svetovalstev ukazati;
13. šolske preglede napravljati;
14. ustanovljati po zaslišanji krajnega šolskega svetovalstva krajnim razmeram primerni čas za postavne šolske praznike na ljudskih šolah;
15. dajati višim šolskim oblastnijam pojasnila, nasvete in perijodična šolska poročila.

§ 28. Okrajno šolsko svetovalstvo se zbere naj manj enkrat v meseci k redni seji.

§ 31. Minister za bogočastje in poduk imenuje za enega ali več šolskih okrajev okrajne šolske ogleda ali inšpektorje.

Za laški okraj je šolski ogleda ali inšpektor gospod *Peter Kapun*, nadučitelj v Konjicah. Ta gospod je poklican po

§ 33. perijodično (občasno) šole ogledovati in pregledovati. On ima pravico, v učilno-pedagogičnih rečeh nasvete dajati in v tej zadevi najdene napake na mestu z ustmenimi ukazi odpraviti.

Pri obiskovanji mu odkazanih ljudskih šol mora okrajni šolski ogleda posebno paziti:

1. ali izpolnujejo krajni šolski ogledniki svojo dolžnost v šoli;
2. da se pri sprejemu in odpustu otrôk izpolnujejo postavni predpisi;
3. na sposobnost, delavnost in obnašanje učiteljev nasproti šoli, potem na to, kakšna je disciplina, red in snažnost v šoli;
4. na spolnovanje učnega načerta, na učni način in napredovanje otrôk sploh in posebno v posameznih predmetih;
5. na podučne pomočke in solsko pohošje;
6. gospodarske razmere šole in plačo učiteljev.

§ 34. Okrajni šolski ogleda ima o svojem delanju okrajnemu šolskemu svetovalstvu dajati poročila, pridavši potrebne nasvete in naznanila o tem, kaj so na mestu ukazali.

3. Deželno šolsko svetovalstvo (Landesschulrath).

§ 37. Najviša šolska nadgledna oblastnija v deželi je ces. kr. deželno šolsko svetovalstvo.

Temu so podstavljeni:

1. Področju okrajnih šolskih svetovalstev odkazane učilnice in izrejevalnice;
2. odgojevalnice za učitelje in učiteljice ljudskih šol;
3. redne šole (gimnazije, realne gimnazije in realke), kakor tudi vse v njihovo vrsto spadajoče privatne in posebne učilnice.

§ 38. Deželno šolsko svetovalstvo obstoji:

1. Iz deželnega poglavarja, kot predsednika;
2. iz dveh od deželnega odbora izvoljenih udov;
3. iz uda, ki ga izvoli občinsko svetovalstvo deželnega glavnega mesta Gradca;

4. iz uda namestnije;
5. iz dveh deželnih šolskih ogled;
6. iz dveh katoliških in enega evangeljskega duhovnika;
7. iz dveh udov učiteljstva.

To svetovalstvo ima tedaj 12 udov.

§ 39. Eden deželnih šolskih ogled mora biti slovenskega jezika popolnoma zmožen.

§ 40. Deželno šolsko svetovalstvo ima v zadevah njemu podložnih šol dozvajno področje politične deželne oblasti.

Razen tega mu še pristojajo:

1. Nadziranje okrajnih in krajskih šolskih svetovalstev in vodba učiteljskih odgojevališč;
2. poterditev voditeljev in učiteljev;
3. dajati mnenje o učnih načrtih in bukvah;
4. predlaganje letnih poročil na ministerstvo za bogočastje in uk o stanju vsega šolstva v deželi;
5. razsodba pritožb zoper naredbe okrajnega šolskega svetovalstva.

§ 47. Ta postava začne veljati tisti dan, ko se bo razglasila in pridejo dotične prejšnje postave in ukazi ob veljavo.

§ 48. Mojemu ministru za bogočastje in poduk je zapovedano, to postavo izpeljati.

Dunaj, dne 8. februarja 1869.

Franz Josef I. r.

Hasner I. r.

Giskra I. r.

II.

**Ukaz ministra za bogočastje in uk od 20. avgusta
1870, s katerim se občnim ljudskim učilnicam
razpisuje**

šolski in učni red.

1. Od hoje v šolo.

§ 1. Krajna šolska oblast, (to je, krajno šolsko svetovalstvo) naj voditelju šole, da bode mogel paziti na redno hojo v šolo, osem dni pred začetkom vsacega šolskega leta poda zapisek vseh otrôk, katerim je v tistem kraji dolžnost, da v šolo hodijo.

Starši in reditelji naj take otroke, ki jim je dolžnost v šolo hoditi, en dan pred začetkom šolskega leta pripeljejo v šolo, da se vpišejo v zapisnik šolskih otrôk.

Starši in reditelji otrôk, kateri bi tej dolžnosti bili nepokorni, se naznanijo krajni šolski oblasti, da pridejo za to v tožbo.

§ 2. Dolžnost v šolo hoditi se začne z dopolnjenim šestim letom starosti. Otroci med petim in šestim letim starosti se po dovolitvi le takrat v šolo vza-
mejo, ako so za to zreli po duhu in telesu.

§ 3. Brez veljavnih, opravičenih izgovorov ne sme noben otrok zamujati šolskih ur in dni, ob postavnem šolskem času.

Zamude, ktere se v osmih dneh ne opravičijo, naj veljajo za neopravičene, ako ni sploh znano zakaj so se godile.

§ 4. Za veljavne opravičene izgovore velja posebno to:

1. če otrok zboli;
2. če zbolijo starši ali reditelji in v sili otroka v postrežbo potrebujejo;
3. zlo slabo vreme, ako bi otroci v njem utegnili zboleti;
4. taka slaba pot, da ne more hoditi.

§ 5. Ako je krivo uboštvo, in otroci iz šole ostajajo, ker nimajo oblačila, naj se oglasijo vselej pri predsedniku krajnega šolskega sveta.

§ 6. Vsacega učitelja dolžnost je, pomagati, da se morejo šolske zamude dokazati, naj tedaj vse zamude, opravičene in neopravičene, dan na dan na tanko zapisuje.

Zapisek teh šolskih zamud pregleduje vsake 14 dni šolski ogleda, ter jih po potrebi šolskim oblastnijam predlaga.

§ 7. Krajna šolska oblast naj uzroke šolskih zamud, kateri bi se zdeli neveljavni, hitro preišče in proti mudnim staršem in rediteljem naj postopa postavno pot.

2. Od učnega časa.

§ 8. Šolsko leto trpi 46 tednov. Po navadi se šolsko leto začenja s 1. dnevom meseca novembra.

Začetek šolskega leta prestaviti se sme po dovolitvi deželne šolske oblasti.

§ 9. Dneve, ob katerih so med letom počitnice, postavlja deželna šolska oblast.

§ 10. Vsak dan šolskega leta, kateri ni odločen za počitnice, naj bode šola; krajna šolska oblast sme samo pri nenavadnih prilikah počitnice dovoliti.

§ 11. Po šolah, katere imajo več razredov*, mora biti celodnéven uk; poldnéven uk se sme napraviti samo po tistih šolah, ktere imajo po en razred.

Izjeme dovoli deželna šolska oblast.

§ 12. Krajna šolska oblast naj začetek vsakdanjega šolskega uka po različnosti in potrebi postavi na zgodnejše ali poznejše ure. Število na dan zapovedanih ur se mora doveršiti.

§ 13. Dolžnost v šolo hoditi trpi do izpolnjenega štirinajstega leta starosti.

Zapovedano šolsko dobo okrajšati, je samo po kmetih časno dovoljeno tisti mladini, ktera pride že v zadni dve leti uka. Dovoliti mora pa k temu deželna šolska oblast.

3. Od odpusta iz šole.

§ 14. Ko mine doba, v kateri je bila dolžnost v šolo hoditi, in, če otroci po sodbi šolskega voditelja imajo naj potrebnejše zapovedane znanosti, dobijo brez plačila odpustno spričevalo.

Kateri otrok pred 14. letom odpust dobiti hoče, mora imeti dovoljenje okrajne šolske oblasti (na Laškem).

§ 15. Otroci, kteri ne dobijo odpustnega spričevala, imajo dolžnost v šolo hoditi še čez šolski čas. Izvzeti temu so otroci, kteri so na duhu in telesu tako slabi, da ni dalnega napredka upati.

§ 16. Otroci, kateri so se učili doma, ali v kaki privatni šoli, imajo priti ob koncu šolske starosti v javno šolo k skušnji (prifingi) in sicer k tisti, pod katero so zapisani.

* Kolikor ima šola učiteljev, toliko je razredov; v Terbovljah je tedaj dvarazredna šola, kakor tudi v Hrastniku; na Vodi še do zdaj enorazredna.

§ 17. Od dolžnosti, dobiti odpustno spričevalo, izvzeti so tudi tisti otroci, kateri so v tej dobi v viših šolah; tudi tisti, kateri imajo kako dušno ali težko bolezen, zaradi katere jih postava te dolžnosti odvezuje.

§ 18. Odpustno spričevalo daje voditelj šole.

§ 19. V odpustno spričevalo (ceignis) pride zapisano:

- a) Kedaj in kdej da je rojen, ime otroka;
- b) koliko časa je hodil v šolo;
- c) sodba v njegovi pridnosti;
- d) sodba, koliko se je naučil posameznih učnih predmetov;
- e) izrek, da je iz šole bil odpuščen potem, ko je ustregel vsemu, kar postava ukazuje.

§ 20. Hoja v šolo se zaznamuje z besedami: prav pridna, pridna, menj pridna, lenobna;

pridnost z besedami: popolnem primerna, primerna, menj primerna;

učni napredek: prav dober, dober, sredenj, nezadosten.

4. Od strahovanja v šoli.

§ 21. Namen vsega učenja mladine je odkrito-serčno blago obnašanje. Da se temu pot pripravi, naj pri mladini učitelj vedno pazi na pravo нравno vedenje, na čut dolžnosti, časti in poštenja; na skerb in občno korist, na ljudoljubje in ljubezen k domovini.

Pravica in dolžnost učitelja je dalje, v to namero porabiti vse postavno dovoljenje in v odgojevanji potrjene, potrebne pripomočke.

§ 22. Vsacega učenca je voditi posebno k snažnosti in redu, k tankejši pokornosti in k dostojnemu vedenju.

Snažno pa naj ne bode samo telo in oblačilo, ampak tudi vsako še tako malo učno in šolsko orodje, šolska soba in vsi prostori v šoli in zunaj šole.

Otroci z gnjusno telesno boleznijo se iz šole odpravijo, dokler niso popolnoma zdravi.

§ 23. Učenci naj prihajajo o pravem času v šolo in brez dovolitve ne smejo iti nikamor iz učilnice. Po prvih dveh urah vsacega poldnevnega uka nastopi 15 minut počitka, in učenci smejo po ukazu učitelja iti iz sobe. Malim otrokom prve in druge verste naj se daje tudi 5 minut počitka že po prvi učni uri.

§ 24. Pri odgojnih pripomočkih se je posebno ozirati na lastnosti otroka. Kazni ne smejo biti nevarne otročjemu нравnemu čutu niti zdravju.

Za odgojne pripomočke sploh velja: hvala, darilo, svarilo, stanje v klopi ali zunaj klopi, poderžek v šoli, poslednje pa začasno izločilo iz šole.

§ 25. Učitelj naj, kolikor more, tudi pazi, kako se otroci zunaj šole obnašajo.

Če otroci samovoljno ostajajo iz šole, naj se precej naznani staršem in rediteljem, da to odpravijo.

5. Od dolžnosti učiteljev.

§ 26. Učitelj je dolžan svoj važni posel vestno opravljati, vse naredbe, kar jih zapovedujejo postave in ukazi, ter vse povelje predstojnih šolskih oblastnij na tanko izpolnevati.

Naj ne rabi časa v politično, národno ali vérsko vpletanje, ter, z bistrim očesom mu je paziti na vse svoji skerbi izročene otroke.

§ 27. Učitelju je prepovedano, učencem nakladati opravila in dela, katera se ne ujemajo s šolsko odgojo ali se nikakor ne vežejo z učnim namenom.

§ 28. Kadar učitelj kaznuje, vedno si naj bude v svesti svoje dolžnosti in нравne odgovornosti. Kaznuje naj rajši po redkem in menj.

§ 29. Zlo koristno je pri odgojevanji, ako učitelj staršem v dogovoru in lepi zložnosti je, s kterimi vred

se trudi. Posebno kedar kak učenec po večkrat pregreši zoper zapovedi, naj se staršem ali rediteljem pogovori, kaka kaznen naj se otroku naloži.

§ 30. Učitelj naj pride četert ure pred, kakor se uk začne, v šolo; naj o pravem času začenja in končava zapovedane učne ure.

Nobeden učitelj ne sme brez postavne opravičbe uka prenehati, odložiti ali okrajšati, tudi ne učnega časa svojevoljno prenarediti.

Če kak učitelj zboli, naj se hitro naznani krajni šolski oblasti.

§ 31. Dopust ali urlaub za tri dni dovoli na enorazrednih šolah krajno šolsko svetovalstvo; na večrazrednih šolah pa voditelj šole, tudi pa more to naznani krajni šolski oblasti.

Daljšje dopuste daje samo okrajna šolska oblast.

§ 32. Kedar učitelj hoče stopiti iz službe, naj odpustno prošnjo poda naj menj četert leta poprej okrajni šolski oblasti.

Nikakor pa ne sme učitelj iti iz službe, dokler ni iz nje redno puščen.

§ 33. Voditelj vsake šole je odgovoren, da so ugotovljene potrebne uradne knjige in spisi, namreč: šolska kronika, šolski zapisovalnik ali matrika, razredniki in imeniki, tednik o tem kar se je učilo, spisko šolskih bukev i. t. d. Tudi mu je uradni pečatnik hraniti. Naj ima nadalje tenek popis pripravljenih šolskih pripomočkov in šolskega orodja. Vse knjige in pisma naj se po letnikih razdeljene hranijo v šolskem arhivu, in če kdo stopi iz službe, se zapisnik nasledniku izroči.

§ 34. Šolski voditelj ima nadzor in voditeljstvo notrajnih šolskih stvari. Posebno mu je skrbeti, da se šolski red na tanko spolnuje. Dolžnost njegova je, kolikor mu čas pripušča, hoditi poslušat v učne

ure svojih součiteljev in součiteljic, ter odpravljati vsak nered in vse napake, če jih najde.

§ 35. Od drugod prijete tožbe in želje šolski voditelj povedj dotičnim učiteljem. Ako je stvar šoli na kvar, naj jo naznani krajni šolski oblasti.

6. Od učnih cil, to je,

od tega, kaj naj se šolar v šoli uči in nauči, da zadostuje postavam, največi dobiček pa za prihodnost ima?

§ 50. Kar se prvo tiče ustanovila v veroznanstvu ali poduk v kerščansko katoliškem nauku, se prepušča cerkveni oblasti. Naredbe cerkvene oblasti, to je, kaj in kako se je sklenilo zarad bogoslužja in učnih ur, naj okrajna šolska oblast naznani voditelju šole.

Šoli je dolžnost po učiteljih dotične vere skrbeti, da se na učence strahovalno pazi pri bogoslužnostih, vpeljanih po mislu § 5 državne postave o ljudskih šolah.

Govor in branje:

§ 51. Cil jezikovega uka je: v materinem jeziku prav razumeti, kar se od drugih sliši, potem tudi zmožnost, ustno in pismeno svoje misli dobro in gladko povedati; gladko branje natisnjenega in pisanega berila, tudi tenek razum berila po njegovem obsežku in po zvezi posameznih delov. Prizadevati si je, da se opazovalnost ostri, misli bistrijo in spomin krepča.

Učenje v čitanji ali branji v nižjih razredih naj pot pripravlja, da bode učenec bral po glasu čisto, po črkah gladko, po razumu prav.

Na viših stopinjah je od učencev po zmožnosti razuma zahtevati pisma in proste sestavke, narejene po danih črtežih; seznaniti in vaditi jih, narediti potrebne domače liste in razumeti gospodarske spise.

Šolam, v katerih je med uk treba vzeti še drugi deželni jezik, daje deželna šolska oblast natančne ukaze.

Račun.

§ 52. Cil računskega uka je: na pogled razumeti, kaj in v kakem razmerji med seboj so števila, kolikor jih v življenji navadno rabimo.

Dobro in hitro iz ust in pismeno znati zračuniti vsakdanje, navadne naloge.

Kakoršni so kraji, in kaj bi učenci nekdam utegnili biti, tako naj se posebno učijo ali gospodarskih ali obrtnih ali navadnih trgovskih računov. Deklice je vaditi zlasti v gospodinjskih računih.

Risanje.

§ 53. Nauk v risanju in geometričnih oblikah ima nalogo, učencem vaditi oko in roko, da bodo trdno in bistro poznali in razločevali oblike in mere. Vaditi učenca, narisati kak prostor s črtami z ozirom na dolgost, visokost, širokost i. t. d.; narisati dalje stvari, ktere imajo krogle in krive čerte za mejo, ter zmožnost risati lahke stvari po naravi ali naturi.

Geometrične oblike naj se učijo učenci viših stopinj.

Pisanje.

§ 54. Cil uka v pisanji je: razločno, hitro in kar se narveč more prijetno pisati čerke ali pismenke učnega jezika, z ozirom tudi na nemški jezik.

Učencem je precej v začetku naročati, da vse, kar pišejo, ne zapišejo samo lepo, nego tudi pravopisno, dobro in na tanko.

Realije.

§ 55. Uk v realijah naj si zbere to, kar je nar vredneje znati iz prirodoписа, zemljepisa in povestnic. Ta uk še le v viših stopinjah dobi samostojen prostor.

Prirodopis.

§ 56. Uk v prirodopisu ima namen, učencem buditi veselje in ljubezen k naravi (prirodi) in jih seznaniti z narbolj razširjenimi prirodninami, ter jih voditi k bistremu, tančnemu pazilu in znakovitnemu popisovanju gledanih teles. Zlasti pozorno se je pečati z domačimi, po kmetskih šolah posebno s tistimi naravnimi stvarmi, katere se tičejo kmetovanja, kakor: poljedelstvo, zelenjad, sadjereja, vinoreja, živinoreja in čebelarstvo. Treba je, da vidijo učenci, kolikor je mogoče naravna telesa, ako ne saj podobo. Otroci viših razredov naj širijo nabrane vednosti; zlasti je treba razkazovati značajne zastopnike najvažnejših oddelkov iz živalstva, rastlinstva in rudinstva; posebno še pa tista naravna telesa, ktera imajo v gospodarstvo narave kako veliko imenitnost; dalje, katera so človeku koristna ali nevarna in ktera na široko rabijo obrtniki in umetalniki. K temu se potem družijo drobnejša vednost o človeku in uk o njegovem zdravju. Prirodopis se naj pripravneje uči v zato narejenem šolskem vrtu.

Naravoznanstvo.

§ 57. Naravoznanstvo je naloga, da pot nakopava vednosti in razumu najvažnejših naravnih prikazov, namreč: rast in upadek gorkote ali gorkomér, zrakomér, veter, rosa, slana, megla, oblaki, dež, sneg, led, zima, gorénje, kurjava i. t. d.

Na viših stopinjah se iz raznih oddelkov nekoliko posebnega odbere; pridene se k temu uku tudi nekoliko potrebnega iz kemije.

Zemljeznanstvo in zgodovina.

§ 58. Lepa naloga je zemljeznanskemu in zgodovinskemu uku, z ene strani spoznavanjem domače zemlje ter najvažnejših osod naše avstrijske države in prebivalcev njenih buditi ljubezen k domovini in k očevini ter udanost cesarju in cesarskemu rodu, z druge strani s prvotnimi pojmi o svetoznanstvu duševni obzor širiti in srce blažiti.

Cil zemljeznanskega uka je: pregledno znanje svojega domovja in svoje očevine po narodopisnih in političnih razmerah; znanje o najvažnejših stvareh Evrope in drugih delih svetá s posebnim ozirom na tla, kakoršna so kod; podoba, stanje in premikanje naše zemlje; k temu se počasi dostavlja toliko, da učenec naposled prav ume zemljevid.

Cil zgodovinskega uka je: vedeti zgodovino domačega kraja, svoje očevine, ter znati dogodke občne povestnice, to je tiste, kateri se dotikajo očevinske zgodovine, ali kateri so imenitni človeškemu napredku. Na konci se večim učencem razložé najglavnejša načela domače ustave.

Petje.

§ 59. Uk v petji ima nalogo, glasóvni čut buditi, otrokom estetično omiko ter oblaževanje src pospeševati in domorodne misli oživljati. Višje šole naj učijo peti na podlagi not. Nekoliko dobrih ljudskih pesmi, katere po besedah in melodiji tudi pozneje ostanejo v spominu, naj se otroci naučé na pamet.

Telesne vaje.

§ 60. Perva naloga telesnim vajam je: pospeševati, da se v mladini razvija moč, ugibčnost in trdnodušje, ljubezen k redu, pogum in up v samega sebe in da se čversto ohrani telo in duh.

8. Od skušinj.

§ 65. Konci vsacega šolskega leta morejo po sprevidnosti krajne šolske oblasti biti preskušnje, katere imajo samo ta namen, da starši zvedó, koliko so se otroci naučili, in da se na širje po šolski ob-
čini izbuja veselje k šolskemu nauku. Krajna šolska oblast naj se pogovori s šolskim voditeljem, kako in kdaj bodo javne preskušnje in o tem poroči okrajni učilnični oblasti, katera preskušnji o pravem času postavi dan in glavarja.

Na šolskih preskušenj mesto ali k njim smejo priti šolske svečanosti.

§ 66. Staršem in rednikom je po štirikrat med šolskim letom pismeno poročiti, kako se njih otroci obnašajo in učijo. V ta namen se deli šolsko poročilo, ktero starši in reditelji imajo s podpisom potrditi, da so ga prejeli.

9. Od dekliških šol.

§ 73. K potrebnim dekliškim učnim predmetom v ljudskih šolah spadajo tudi ženski rokotvori in umno gospodinstvo.

Naj se deklice učijo: plesti (štrikati), vésti (heklati) v razni porabi tega dela; nadalje šivati, posebno belo tkanino; obleko zaznamovati; urezovati vsako stvar, katera se uči v šoli delati. Posebno se je ozirati na tisto, kar je v gospodinjstvu najpotrebnejše, to je: snažnost, red, varčnost, delavnost, prijaznost i. t. d.

Glej, dragi prijatelj! kako spet ta ukaz na tanko vsako reč omeni, ljubo mladino tako rekoč po očetovski skerbi sprejme, ji odmerjuje čas za resnobo šolskega nauka, kakor tudi skerbi ji za veselje in kratek čas.

Kje le more biti en oče ali ena mati, da bi sinčeku ali hčerici odrekla veselje, biti ud lepo uredjenega, mladega in nedolžnega društva, da bi mu branila nabirati si zakladov, dragih za dni, v katerih ni več očeta — ni več mamice; za dni, v katerih bo se kakor mladenič, kakor deklica opiral na lastno svojo zdravo pamet — na to, kar mu tista za dobro, koristno in potrebno svetuje. Kajti človek, kateri potrebuje, da ga v vseh njegovih okolščinah in zadevah le drugi podpirajo, ta je vreden obžalovanja, ob enem pa tudi ojstre graje.

Kdor ni zmožen zadostovati sam sebi, tudi drugim ne koristi.

Žalostno je, da so še starši, katerim ni skerb za lastnega otroka, še menj pa se menijo za njegovo odgojo ali izrejo; sinove in hčeri prepuščajo najemnikom, tujim ljudem, kateri nimajo ljubezni do otroka, dolžnosti pa, ki jih imajo ne spolnujejo; ja — še celo v pričo malih obrekujejo in gerdijo šolo in njene naredbe ter dušijo v otroku z vso močjo vsako kal želje in otročjega veselja do nauka, do učenja, do šole in tlačijo njega in sebe vedno v sužnost.

Ali s takim ravnanjem ne zgubé otroci vsega zaupanja, vse prave ljubezni?

Nič redkega ne, da vidimo potem otroke, ki svoje starše in reditelje zanemarjajo, ali pa nehvaležno in nespoštljivo ravnaajo z njimi. Fant ne mara za očeta, deklici je dolg čas pri materi.

In kaj postane tak otrok?

Prostor imenitnih dolžnosti do Boga, do samega sebe in do bližnega v serci je — prazen; blagoslov iz nebes izostane, spoštovanje vseh pametnih, dobrih ljudi gre po vodi in podobno še je živali, ktera le strahu boga, redi in pita se od tuje mize, na zadnje — osmerdi. To pa — dragi bralec, ni namen človeškega bitja na svetu.

Poglejmo drugo stran:

Kaj je radostnejšega, kakor videti ljubeznivega očeta sredi odraslih, lepo odgojenih otrok, ki hrepené po njegovi modri prijaznosti, ki mu ne skrivajo nobene misli mladega srca; pa je tak oče tudi njihov zvest svetovalec, moder in razumen prijatelj, ki se tudi udeležuje njihovega nedolžnega, mladostnega veselja.

Poglejmo nadalje dobro gospodarstvo:

Kaj pa je dobro gospodarstvo? — Je porabljenje vseh taciš pripomočkov, ki so ali saj utegnejo biti pod našo oblastjo, da si z njimi pošteno pridobivamo, bolj ko nam je mogoče, vse, kar nam služi za vsestranske naše potrebe, ob enem pa, tudi varčno in umno, ali sploh takšno ravnanje z dobičkom, da ne zabredemo v stisko in zadrego, — da ostanemo tedaj v svojih domačih zadevah neodvisni, ne pa sužniki drugim.

Če je gospodar sam še tako omikan, podučen in praktičen, ne bode dospel do dobrega gospodarstva, ako ima zraven in okol sebe, če ravno zveste, pa nevedne, še v navadnejših prikazni ne podučene trpine, ki mehanično brez pameti in premišljevanja delo opravljajo od dneva do dneva, ki brez, da še se zavejo, gospodarja za herbtom oškodujejo, to je njih nevednost je kriva, da gospodar dobička ne žanje, kterege mu posestvo in sploh gospodarstvo ponuja, in kateri mu po pravici sliši.

Je morebiti ni hlapec gospodarstvu v škodo, kateri naj potrebnejših vednosti od naturoznanstva, poljedelstva, od živinoreje in sadjereje ne vé — ali saj prav ne vé, kateri v svoji nevednosti trdno tisto še za prav derži kar prav ni?

Ali ni velika nevarnost za gospodarja, če dekla vso travo za plotom čez pokosi, jo kravam in svinjam verže in kuha — strupene zeli vmes pa ne pozna?

Kdo je kriv, da ljudje pri hiši marsikdaj bolelahajo in hirajo že v mladosti, ter ostanejo vboge reve do smerti?

Gerda nevednost od snažnosti, od vode, od zraka in človeške hrane i. t. d. je kriva.

Ob času, ko so gospodarili naši dedje, je kmet še izhajal takó, da mu ni treba bilo, kaj se učiti ali kaj premišljevati. Poljsko delo je bilo takrat male vrednosti, kmetije in zemljišča niso imele nobene cene, najemnine in obresti so se lahko dobivale, dnina in cena vsakoverstne robe je bila visoka.

Vse to se je dan današnji spreverglo. Zemljišča in dnina, dacija in potrebščine, živež in obleka i. t. d. se je podražilo. Jasno je, da se tedaj tudi veči dobicek iz zemlje dobiti mora, ako hoče gospodar svojim vsakdanjim potrebam zadostovati. Zdaj mora gospodar skrbeti, da po najcenejši poti, to je kakor najleži, največe pridelke in dohodke dobiva. Kdor pa to doseči hoče, mora mnogo misliti, opazovati, preudarjati in računati. To je pa spet le omikanemu, dobro podučenemu in umnemu gospodarju mogoče.

Kaj pa še, — bode nekteri mislil, nazadnje bo še celo treba, da kmet pošlje svoje sinove v više šole! Kdo bo pa doma leso odpiral? Nikakor. Samo farno, domačo šolo najskrbno obiskuje; naj jo obiskuje po mislju predstoječih šolskih postav in ukazov. Naj ne posluša tistih, ki pravijo: da kmetu ni treba kaj znati, on naj se pluga drži, kakor črevljar kopita! Kdor tako govori, ne vé kaj govori.

Brali smo od namenov ali cil šolskega uka ter iz njih lahko spoznali, da so farne ali ljudske šole sedajno naloge za ljudstvo neizmerna dobrota, le po tej poti se more višim stanovom približevati, le skozi šolo dospeti na visoko stopinjo prave in jedrne omike.

Vsi odrasli smo se učili, tudi naučili kerščansko

katoliškega nauka več ali manj. Oblast sv. cerkve nobenemu, v teh naukah še tako podučnemu ne reče: dosti je, ti si oproščen poslušanja pridige in kerščanskega nauka, — ampak vabi nas vse brez razločka, velike in male, mlade in stare, da se okrepčamo v prav kerščanskem življenji, po besedi Kristusa: moli in delaj. Jeli pa je uk in podučevanje o delu, to je, za posvetni blagostan človeški manj potreben? Ali človek namen ali cil besede „delaj“ že doseže, ako, kar se po večem godi, štir do pet let svojih še otroških let v ta predmet porabi, odraščen pa se spomniti ne more, kar je prej slišal, zato, ker je manjkalo še zastopnosti.

Ako večno zveličani ne bomo, če postav in zapovedi cerkve ne dopolnujemo, — kako bomo pa, ali hočemo biti, časno srečni, če zapovedi cesarja in ukaze v šolskih zadevah tak nemilo v nemar puščamo?

K dobri in jederni izobraženosti mladine namerjava ravno paragraf 13 učilnega reda, kateri ukazuje, da naj se mladina do dopoljenega 14tega leta udeležuje podučjenja v šoli; zato, ker ravno posamezni predmeti viših razredov terjajo od učencev večo zastopnost, oestro opazovalnost, bistre misli in krepek spomin, skup zmožnost, da uk dobro umejo.

Z ozirom na predej omenjeni paragraf 13 je dobilo krajno šolsko svetovalstvo v Terbovljah od okrajne šolske oblasti sledeče pismo:

V mislu ukaza ces. kr. deželne šolske oblasti dne 19. februarja 1874, št. 388, gledé na stan ljudskih šol na Štajerskem v letu 1873 se napove:

1. Da je vpis vseh za šolo odrašenih otrok okrajni šolski oblasti predložiti;
2. se ukaže krajnemu šolsk. svetovalstvu, naj se dolžnost otrokom do dopoljenega 14tega leta v šolo hoditi z vso močjo izpeljuje. V podučevanje ljudstva naj služi vsako postavno sredstvo.

Ako o tem kdo nasprotuje, naj se, ako je potreba, prosi politična oblast na pomoč. Sploh se je pa ozirati na paragrafa 2 in 7 postave od 20. avgusta 1870 in paragraf 14 postave od 8. februarja 1869.

Tisti, kateri pridejo učitelja prosit, naj bi dal učencu nepostavno odpust, naj bi ga „zbrisal“, kakor pravijo, se tedaj zlo motijo. Učiteljem je to oestro prepovedano.

Šolska bukvarnica, učila in samoučila.

Zlo dobro sredstvo za napredek v znanstvu v posameznih predmetih kakor v požlahtnenje duha so sploh bukvice. Ker se zbirka dobrih bukvic po kmetih le redko najde in košta denar, se je ustanovila v mislu paragrafa 71 učnega reda šolska bukvarnica ali biblioteka.

Ta šteje do sedaj 140 slovenskih in
96 nemških,

vse skupaj . . 236 knjig,

ktore so z ozirom zapopadka razdeljene v 10 oddelkov:

1. odd. zapopada: Kerščanski nauk, Evangeli, zgodovina sv. pisma in življ. svetnikov;
2. " " živalstvo in rastljinstvo;
3. " " zemljeznanstvo in zgodovina;
4. " " naravoznanstvo in astronomijo;
5. " " geometrijo in računstvo;
6. " " kemijo in rudstvo;
7. " " kmetijstvo;
8. " " razne postave in ukaze;
9. " " pesmi;
10. " " povesti in splošna druga berila.

Bukvarnica je pod nadgledom krajne šolske oblasti dana v skerb voditelja šole in je lastnina terbovljske šolske občine, to je vseh tukajšni šoli všolanih srenj, ter se tudi tem brezplačno v porabo za branje ponuja.

Kdor tedaj bukvice, katerega oddelka kader za branje želi, naj se oglasi pri voditelji šole, da se zapiše ime, število bukvic in dan posojila.

Za branje čas se da do 24 dni. Poškodovanje bukev se z ozirom po ceni odškoduje.

Zraven bukvarnice še ima šola v Terbovljah veliko drugih pripomočkov, učil in samoučil v pojasnjenje učenja, kakor:

- a) Nad 300 koloriranih podob sezajočih živali, domačih in tujih, — ptic, malih in velikih in mnogoverstnih laznin;
- b) do 60 podob domačih strupenih zelišč;
- c) velike zemljevide: od avstrijsko ogerske države, Evrope, Palestine, dežele štajerske, planiglobije, zemeljno kroglo ali globus in tudi male zemljevide od vseh delov sveta, sosebno primerna za razposojila;
- d) ima zbirko domačih in tujih naravnih teles, čez 200 kosov posameznih sort kamnov, kovine, rude in okamnina;
- e) za novo mero in vago ima sosebno lepe pripomočke, kakor tudi zrakomér, toplomér, mikroskop, magnet in še več družega.

Pred takih pomočkov ni bilo. Šolsko poslopje sicer lepo ali učilnice so bile razen klopi in table celo prazne in dolgočasne; pri učenju, v katerem koli predmetu ni bilo ničesar pokazati, učilo se je tedaj bolj mehanično.

Z letom 1870 razglasila se je tudi o tem druga ter boljša doba. Predstoječi paragraf šolskega učnega reda namreč na tanko ukazuje, kaj naj vsaka šola za učila meti in rabiti mora.

Kej pa denarja dobiti? to je bila druga. Umislil sem zlate bukve in poprosil blage in dobre gospode in gospodarje za darove, in glej, dragi bralec, učeni in omikani ljudje vejo, česa je potreba, da se kaj

nauči, ti že uživajo sad od trudov njih mladostnih let; v kratkem času in prav z veselim srcem sem krajni šolski oblasti zlate bukve z lepim številom slavnih imen dobrotnikov, tudi pa čez 100 goldinarjev v porabo šolskih učil, predložil.

Od leta 1871 do sedaj so se vpisali v zlate bukve sledeči častiti gospodje in gospodarji:

Eichelter Pongr., direktor in predsednik krajne šolske oblasti.

Gossleth (vitez), posestnik fabr., šolski svetovalec in predsednik krajnega šolskega svetovalstva v Hrastniku.

Vivat Herman, privat. v Gradci.

Kallan Franc, župan in šolski svetovalec.

Šimone Janez, posestnik in šolski svetovalec.

Čamer Anton, dohtar vračilstva v Gradci.

Pust Felix, uradnik na Vodi.

Plavšak Matevž, posestnik in krajni šolski ogleda.

Frič Vilhelm, ženir na Vodi.

Stagoj Matija, župnik terbovljski.

Pišof Janez, verbalter gorn. štajarju.

Klein Jožef, fabriški direktor v Hrastniku.

Spiller Martin, posestnik v Hrastniku.

Fröhlich Florijan, dohtar zdravilstva na Vodi.

Sever Jožef, kaplan.

Cilenšek J., kaplan.

Cajhen Janez, posestnik in šolski svetovalec.

Kosem Matevž, posestnik v Lakonci.

Loger Janez, posestnik v Lokah.

Roš Miha, posestnik v Hrastniku.

Rigele Aloiz, uradnik na Vodi.

Kalivoda Herman, rajni verbalter v Hrastniku.

Bittner Fr., uradnik na Želenem travniku (Wies).

Eichelter Rudolf, inšpektor na Vodi.

Kramer Julius, posestnik v Širji.

Fercher Jakob, rajni uradnik.

Fercher Janez, rajni uradnik.

Heisler Karl, stationschef v Terbovljah.

Pirker Aloiz, ženir na Vodi.

Cimer, kolovad. uradnik.

Gossleth Franc, posestnik v Hrastniku.

Kolarič Jožef, prvi kaplan v Terbovljah.

Skerbec Martin, drugi kaplan v Terbovljah.

Lhotski Fr., ženir v Celji.

Terpotitz Martin, verbalter v Hrastniku.

Siffer Vilhelm, knjigovodja na Vodi.

Čamar Matija, posestnik v Terbovljah.

Fribl, pek v Terbovljah.

Mladina! Spoštujte jih in kažite skoz vašo obnašanje, da ste jim hvaležni in da darovi padani v vašo omiko, prinesli so stoverstni sad; le tak bodele dolg poplačali, — nemarno in vtrajljivo vedenje pa ostane večni dolžnik.

Poslužite se, kolikor je mogoče, vseh teh pred naštetih sredstev in pomočkov, posebno v zimi porabite čas. Ne kujte zvijač, kako bi se ložej šoli odtegnili; v škodo vam bo in zdihleji poznejših let z globočine vašega srca bodo šli za zamujenim časom.

Na dverazredni ljudski šoli v Terbovljah

je bilo ravno pretečeno šolsko leto skupaj 156 učencev
in učenk, in sicer :

v I. razredu	pervoletnih	22	fant.	21	dekl.,	sk.	43,
	drugoletnih	15	"	12	"	"	27,
							skupno štev. . . 70.

V II. razredu	tretjoletnih	11	fant.	9	dekl.,	sk.	20,
	četertoletn.	8	"	18	"	"	26,
	petoletnih	7	"	8	"	"	15,
	šestoletnih	11	"	8	"	"	19,
	sedmoletn.	3	"	3	"	"	6,
	osemletnih	—	"	—	"	"	—,
							skupno štev. . . 86.

V dekliški šoli za štrikanje i. t. d. se je podu-
čevalo 46 učenk.

Šolska pravila za učence.

(Sestavljena na podlagi šolskega in učnega reda —
ministerskega ukaza od 20. avg. 1870.)

(Povzeta iz „Slovenskega učitelja.“)

I.

Splošne določbe.

1. Vsak učenec (ali učenka) se mora natanko ravnati po vseh danih zapovedih, redno obiskovati šolo, med naukom biti pazljiv in miren ter tudi doma marljivo izpolnovati vse svoje dolžnosti.

2. Proti šolski gospôski, to je: proti učiteljem, učiteljicam in šolskim predstojnikom i. dr., naj se obnaša spodobno, naj jim bode pokoren in odkrito-serčen.

3. S svojimi součenci (ali součenkami) naj bode prijazen, postrežljiv in prizanesljiv. Naj jih ne žali, naj jim ničesar hudega ne učini, še manje pa sme tuje blago poškodovati ali si kaj tujega prisvojiti.

4. Ako se zgodi komu krivica, naj si ne išče sám zadostenja, ampak naj se pritoži svojemu učitelju.

5. Vsak učenec naj ima snažno, neomadeževano obleko. Tudi njegovo vedênje in govorjenje naj je spodobno.

II.

Šolsko obiskovanje.

1. V šolo mora učenec in učenka hoditi ves čas, dokler mu je po postavi dolžnost. (Po zimi od 6.—14. leta, po leti samo do 12.)

2. Ako mu je veljaven uzrok šolske zamude uže naprej znan, naj si išče za to dovoljenja, in sicer za tri dni pri svojem učitelji, za več časa pri šolskem voditelji.

3. Ako je učenec več dni zaderžan, da ne more v šolo, naj to, ako ne more sam, po kom drugem naznanja svojemu učitelju.

4. Ko učenec po zamujenem času zopet pride v šolo, naj se radi tega opraviči pri svojem učitelji.

5. Radi neopravičenih šolskih zamud se učenec oestro kaznuje, in sicer toliko ostrejše, kolikor več ima neopravičenih zamud.

III.

Opravičenje šolske zamude.

Po sočih šolskih postavah (§ 4 učnega in šolskega reda od 20. avg. 1870) so sledeči izgovori pri šolskih zamudah opravičeni:

1. Če otrok zboli.

2. Če zbolé otrôkovi starši ali svojci, ako je dokazano, da ga potrebujejo v postrežbo.

3. Slabo vreme, ako bi otrôci v njem utegnili zboleti.

4. Tako slabi potje, da se ne more po njih hoditi.

IV.

Vedênje pred in med naukom in po nauku.

1. Učenec (učenka) naj pride v šolo le eno četertino ($\frac{1}{4}$) ure pred začetkom uka, in mora priti vsaj do določene ure, s katero se pričinja uk.

2. Pred šolsko sobo si osnaži obuval in obleko.

3. V šolsko izbo stopi z nepokrito glavo, poda se mirno na odločen prostor ter tihoma čaka poduka ali se pa tudi tihoma pripravlja na bodoče nauke.

4. Deklice odlože svoje rute in robce z glave na odločen kraj.

5. V šolo prinese učenec (učenka) samo potrebne šolske priprave za tisti dan ali poldneva.

6. Drugih reči, ki ne spadajo k nauku, učenec (učenka) ne sme v šolo prinašati; take reči mu učitelj odvzame, posebno če se ž njimi igra.

7. Postopanje, letanje, vpitje pred šolo, po mostovži in stopnicah je pred naukom, med naukom in po nauku prepovedano.

8. Kedar učitelj ali učiteljica v šolo stopi, hitro in mirno vstanejo vsi učenci (učenke) ter stojé pri molitvi ali petji, s katerim se začenja šola.

9. Tudi takrat je vsem učencem vstati, ko stopijo v šolo drugi učitelji, kateheti ali druge osebe, katere je enako spoštovati.

10. Iz šole hoditi (po potrebi) se med šolsko uro le pri nujni potrebi dovoljuje in samo enemu enkrat.

11. Poškodovanje in omadeževanje vsega šolskega pohištva, učnih pomočkov, klopi, sten, stanišč se ojs tro prepoveduje.

12. Kedor učini kaj škode, mora jo poverniti; ako je to iz lehkorniseljnosti ali iz hudobe učinil, mora se vsikedar tudi kaznovati.

13. Ako se poškodovatelj ne izvé, poverne škodo ves razred.

14. Odrezke papirja ali druge reči na tla metati se prepoveduje.

15. Po dokončanem poduku se podajajo učenci (učenke) v največem miru domu.

16. Šolsko orodje, knjige, oblačila se ne smejo v šoli puščati.

V.

Vedênje zunaj šole in doma.

1. Učenec naj se zunaj šole spodobno, pametno, pohlevno in proti vsakemu uljudno obnaša.

2. Učenec naj se doma marljivo uči, kolikor mu le čas pripušča, in naj skerbno izdeljuje vse domače naloge.

3. Ako utegne, naj čita tudi druge za mladež namenjene dobre knjige, katere mu starši ali učitelj dovoljujejo.

4. V cerkvi in pri drugih verskih vajah se mora učenec (učenka) tako vêsti, kakor se zahteva od vsakega pobožnega človeka.

5. Obiskovanje gledališč ali podobnih zabav in gostilnic se sploh prepoveduje in se le izjemno v družbi staršev ali sorodnikov dovoljuje.

6. Spodobne zabavne igre na prostem so učenecem dovoljene.

7. Vsaka igra za denarje ali za vrednostne reči je pa ojstro prepovedana.

8. Kopati se po neočitnih krajih se sme, ako starši ne zabranjujejo in ako se pri tem spodobno vedê.

9. Šolskega orodja in tudi česa družega ne sme učenec brez dovoljenja staršev prodajati, podarjevati ali zamenjevati.

10. Tabaka ali smodk učenec ne sme kaditi ali pušiti.

11. Po noči učenci ne smejo sami po cestah in ulicah pohajkovati.

12. Učenec (učenka) se ne sme pajdašiti ali družiti z ljudmi, kateri so na slabem glasu. Tovaršije naj si po večjem le pri svojih součencih (součenkah) išče.

13. Na ulicah morajo vsi učenci in učenke vse učitelje, katehete in tudi druge spodobno in s poštovanjem pozdravljati.

VI.

Določbe o izstopu iz šole.

1. Ako je učenec (učenka) od 6. do 14. leta svoje starosti marljivo v šolo hodil in se med tem časom zapovedanih naukov dobro naučil, dobi odpustno spričevalo, katero ga odveže v šolo hoditi.

2. Tistim marljivim učencem, kateri so šolo uže 6 let obiskovali, pa jih starši silno doma potrebujejo, sme učitelj v porazumljenji s šolskim voditeljem v poletnih tečajih 13 in 14. leta odpust dati. V zimskem tečaju pa morajo vsakako v šolo hoditi.

Razglasilo.

Krajno šolsko svetovalstvo v Terbovljah tukaj naznani, da bo vpisovanje šolarjev za prihodno šolsko leto dne 29., 30. in 31. oktobra tega leta vselej dopoldne v tukajšnji šoli.

Starši in reditelji naj pripeljejo otrôke, popolnoma 6 let in še ne polno 14 let stare brez razločka vse, da se na tanko preišče, kateri od njih bojo oproščeni.

Nihče pa naj svojevoljno in brez oprav. zadržka ne zadržuje otrôka do 7. novembra t. l. od šole.

Kazen, če ravno težavna, bo gotova.

Krajni šolski svet v Terbovljah.

Pongr. Eichelter m. p.,
predsednik.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

8 SS180

00000203680

